

100 ÅR
POSTMUSEUM
1906-2006

Postnyttaren

Årsbok för Postmuseum 2006

Postryttaren

100 ÅR · 100 YEARS
Postmuseum · Post Museum
1906-2006

POSTMUSEUM

BESÖKSADRESS · VISITORS

Lilla Nygatan 6
T-banan Gamla Stan

POSTADRESS · POSTAL ADDRESS

Box 2002
SE-103 11 STOCKHOLM

TELEFON

+46 (0) 8-781 17 55
+46 (0) 8-781 17 56 (biblioteket)

TELEFAX

+46 (0) 8-20 90 21
+46 (0) 8-20 54 26 (biblioteket)

POSTMUSEUM

postmuseum@posten.se

LIBRARY AT POST MUSEUM

biblioteket@posten.se

FRIENDS OF POST MUSEUM

postmusei.vanner@posten.se

INTERNET

www.posten.se/museum

POSTMUSEI VÄNNER

Medlemskap i Föreningen Postmusei Vänner erhålls genom att betala in medlemsavgiften på 200 kr till föreningens plusgiro 1293-0. Medlemmar erhåller bland annat årsboken *Postryttaren* och programbladet *Nytt på Postmuseum* och har fri entré till museet samt vänpriser på vissa varor i butiken.

FRIENDS OF POST MUSEUM

Membership of Friends of Post Museum can be obtained by paying the SEK 200 membership fee into the Association's Post Office giro account No. 1293-0. Membership benefits include the annual publication *Postryttaren*, the programme leaflet *Nytt på Postmuseum* (Post Museum News), free admission to the Museum and reduced prices on certain items in the Museum shop.

Korrespondens till föreningen kan ställas till ordföranden:
Letters to the Association can be addressed to the Chairman:

Jan Billgren
GÖTGATAN 23
SE-116 46 STOCKHOLM

jan.billgren@spray.se

Postryttaren

Årsbok för Postmuseum 2006

ÅRGÅNG 56

100 ÅR · 100 YEARS
Postmuseum · Post Museum
1906-2006

REDAKTIONSKOMMITTÉ

EDITORIAL COMMITTEE

Postryttaren

Jan Billgren
Erik Hamberg
Robert Mattson
Thorsten Sandberg
Sven-Åke Tirén

REDAKTÖR · EDITOR

Jan Billgren

ÖVERSÄTTARE · TRANSLATOR

Britt Davidson

OMSLAGSBILD · PICTURE ON COVER

Posthuset vid Lilla Nygatan 6

– numera Postmuseum.

Efter en litografi från 1842
av Ferdinand Tollin (1807–1860).

The Post Office building at Lilla Nygatan 6,

nowadays Post Museum.

Based on a lithograph from 1842
by Ferdinand Tollin.

Postryttaren 2006

© Postmuseum samt författarna

© Post Museum and the authors

Brödtexten är typograferad med

Berthold Garamond samt

10/12 pp Postryttaren, en modifierad

Berthold Garamond. Sanserif är Syntax.

Repro och tryck är utfört av

Falkenbergs Tryckeri AB, 2006.

Inlagan är tryckt på 130 g Gothic Silk och
skyddssomslaget på 110 g Colorit Linné.

Bokbinderiarbetet är utfört av

Svanbergs Bokbinderi, Lessebo.

Form av roland@studioring.se.

ISSN 0586-6758

Innehåll

Contents

Förord	7
Foreword	9
GUNNAR NORDLINDER	
Postmuseums chefer	II
Post Museum Directors	25
JAN BILLGREN	
Frimärksdonationer till Postmuseum	29
Stamp Donations to Post Museum	47
ERIK HAMBERG	
Fotografier ur Postmuseums bildarkiv	51
Photographs from the Picture Archives	62
OLLE SYNNERHOLM	
Posthistoriska föremål berättar	65
Postal History Objects tell a Tale	74
BO ANDERSSON	
Beklädnad i de posthistoriska samlningarna	77
Clothing in the Postal History Collections	91
MARIANNE LARSSON	
Frimärksrariteter i Postmuseum	95
Post Museum's Rare Stamps	108
ROBERT MATTSON	
Feltrycket 20/TRETIO och Postmuseum	115
The Error 20/TRETIO and Post Museum	132
BJÖRN SYLWAN	
Postmuseums utställningar under 100 år	135
Postmuseums basutställningar: Filateli och frimärkets historia	136
HEDVIG BRUZÆUS	
Postmuseums basutställningar: Posthistoria	141
PERNILLA ÅSTRÖM	

Barn- och ungdomsutställningar	145
ANNA-KARIN FUNK & VIVEKA NYBOM	
Postmuseums tillfälliga utställningar	152
KARIN NYGREN & VESELA STRIDSBERG	
100 years of Exhibitions at Post Museum	166
Det svarta lokalfrimärket 150 år	173
The Black Local Stamp 150 years	185
MATS INGERS	
Postmuseum under 2004 och 2005	191
Postmusei Vänner under 2004 och 2005	199

Förord

Postmuseum invigdes den 16 december 1906. Detta år var på flera sätt ett märkesår inom den växande svenska museivärlden. Svenska Museimannaföreningen bildades, vilket speglade ett behov av ökad professionalism bland dem som arbetade på större museer. I Nordiska Museet finputsades på utställningar och annat som skulle stå klart till invigningen av den statliga museibyggnaden på Djurgården året därpå. En uppmärksammad utställning ordnades i Arvfurstens palats, nuvarande Urikesdepartementets lokaler, som visade ett stort antal modeller av örlogsfartyg tillverkade i Karlskrona från 1600-talet och framåt.

Postmuseum startade alltså sin verksamhet i en era när intresset för museer i Sverige var stort – man skulle nästan kunna tala om museifeber. Till detta bidrog säkert de nationella känslor som kom i svang i samband att unionen med Norge upplöstes 1905.

En posthistorisk utställning 1903 i det då ännu inte invigda centralposthuset i Stockholm gjorde succé med stor tillströmning av publik under de tolv dagar utställningen var öppen för allmänheten. Strax därefter fattades beslut om att lokal för de insamlade föremålen skulle upplåtas i sammanlagt sju rum i det gamla posthuset på Lilla Nygatan 6 i Stockholm. Postverkets utveckling skulle där åskådliggöras genom både en historisk föremålssamling och en som skulle visa den samtida verksamheten. Dessutom skulle det finnas en frimärksutställning.

Postmuseums förste chef Erik Lanne skrev 1906 målande och insiktsfullt om museets uppgifter inför framtiden: ”Museet skall ej i upphöjd afskildhet vänta att människorna skola komma och söka plocka de kunskapens frukter [...], museet skall träda mot människorna och bjuda dem dessa

frukter.” Lanne var helt klart en framsynt person med känsla för såväl pedagogik som marknadsföring. Orden sammanfattar på ett utmärkt sätt Postmuseums ständiga ansträngningar att inte bara samla in och värda det posthistoriska kulturarvet utan också lägga stor vikt vid utåtriktad verksamhet.

De första åren strömmade inga större skaror besökare till Postmuseum. Regelbunden statistik började föras 1915 och visar ett besöksantal per år på mellan 1.500 och 3.000, det senare år 1927. Därefter gick det emellertid stadigt uppåt så att 1935 uppnåddes nästan 8.000 besök.

År 1936 hölls museet stängt två månader men uppnådde likväld rekordsiffror, 11.000. Nu hade basutställningarna gjorts om. En del inaktuella avdelningar hade slopats och nya tillkommit, till en del illustrerade med konstnärligt utförda dioramor. Tre år senare flyttade postkontoret Stockholm 2 över till nya lokaler på Stora Nygatan. Museet fick därmed möjlighet att disponera hela huset. På grund av andra världskrigets utbrott var nya basutställningarna klara att visas för allmänheten först 1952.

År 1946 slogs ett rekord i och med att drygt 16.000 besökare passerade museentrén och 1951 var det dags för nästa högstatering, drygt 20.000. En viktig orsak till de högre besöksstalen var att öppethållandet ökade. År 1906 bestämdes att museet skulle vara öppet söndagar 13-16, alltså endast tre timmar per vecka. Femtio år senare hade öppettiderna utökats med fyra timmar. Idag, år 2006, hålls museet öppet ett 30-tal timmar per vecka. Antalet besökare börjar närläggas sig 120.000 per år.

År 1986 var det dags för nästa förändring av huset och basutställningarna. Då glasades den öppna centralgården in, vilket ska-

pade ett torg mitt i huset vilket kunde fungera som nav för den omgivande verksamheten. År 1999 byggdes vissa till torget anslutande lokaler om så att en restaurang kunde öppnas för allmänheten. I anslutning till restaurangen förlades sammanträdesrum vilket innebar att konferensuthyrning både inom och utom Posten kunde komma igång. Samma år startade även Post F@ktum, en datoriserad informationscentral. Den blev ett viktigt tillskott i museet och sammanförde biblioteket med de öppna frimärkssamlingarna. Möjlighet skapades också att söka information på Internet via ett stort antal datorer och att skriva e-brev

Museet är inrymt i en byggnad som kom i Postens ägo redan 1720. Under årens lopp kom huset att innehålla en mångfald postala aktiviteter, som Postverkets ledningsfunktioner, persedel- och frimärksförråd, postsparbank, postkontor, m.m. Dessutom hyrde Postverket ut en del lokaler i mitten av 1800-talet. Bland annat var Stockholms Enskilda Bank inkvarterad i byggnaden från starten 1856 fram till 1863.

Postmuseum har en webbplats på Internet. Här kan museet inte bara marknadsföra

sig utan också se till att sprida kunskap om Postens historia, liksom sina samlingar. Museets databaser innehåller totalt cirka 100.000 poster med mycket bildmaterial. En besökare på webbplatsen kan idag söka bland 40.000 posthistoriska bilder.

Årets upplaga av Postryttaren innehåller främst artiklar som belyser olika aspekter på museets verksamhet under 100 år. Museets chefer genom åren presenteras, liksom donationerna av filatelistiska objekt och de frimärksrariteter som finns i huset. De posthistoriska samlingarna åskådliggörs med kapitel om beklädnad, fotografier och föremål. Dessutom redovisas museets utställningsverksamhet genom åren. Slutligen uppmärksammas ännu ett jubileum, nämligen 150-årsminnet av Stockholms lokalfrimärke. Det säljs endast i museibyggnaden som inrymde stadens enda postkontor år 1856.

Gunnar Nordlinder
MUSEICHEF

Foreword

Post Museum was officially opened on 16 December 1906. In several ways, 1906 was a memorable year within the growing Swedish museum world. Svenska Museimannaföreningen (the Association of Swedish Museum Employees) was formed, which reflected a need for increased professionalism among the staff of larger museums. At Nordiska Museet (the Nordic Museum), the final touches were being put to exhibitions and other things that had to be ready for the opening of the impressive museum building on Djurgården in Stockholm the following year. An exhibition attracting a great deal of attention was taking place at Arvfurstens palats (the Prince's Palace) in Stockholm - at present the premises of the Ministry of Foreign Affairs. The exhibits were a large number of models of warships built in Karlskrona from the 17th century onwards.

Thus, Post Museum opened its doors at a time when there was a great deal of interest in museums in Sweden—it can almost be referred to as museum fever. The national feelings aroused by the dissolution of the union with Norway in 1905 were undoubtedly a contributory factor.

A postal history exhibition in 1903 in the Central Post Office Building in Stockholm, which had not yet been officially opened, was a success and there was a steady stream of visitors throughout the twelve days the exhibition was open to the public. Shortly thereafter, it was decided to display the objects collected for this exhibition in seven rooms of the old post office building at Lilla Nygatan 6 in Stockholm. The aim was to illustrate the development of the Post Office through two collections: one including historical objects and the other covering current activities. There was also to be a stamp exhibition.

In 1906, Erik Lanne, the first manager, described the Museum's plans for the future

vividly and with a great deal of insight: "The Museum is not to sit in splendid isolation and wait for the public to come and try to pick the fruits of knowledge [...], the Museum is to come forth and offer these fruits to the public." It is evident that Lanne had great foresight and a feeling for both education and marketing. The words are an excellent summary of the Museum's constant efforts not only to collect and nurture our cultural postal history heritage but also to put great emphasis on outreach activities.

For the first few years, there were no great crowds rushing to visit Post Museum. From 1915 onwards, regular records were kept and these show the number of visitors per year as between 1,500 and 3,000, the latter figure in 1927. However, from then on, numbers increased steadily, reaching almost 8,000 visitors in 1935.

In 1936, the Museum was closed for two months but, nevertheless, the number of visitors reached a record figure of 11,000. The primary exhibitions had now been changed. Some out-of-date departments had been closed and new ones had been added, some of these in the form of artistically designed dioramas. Three years later, the Stockholm 2 post office moved from Lilla Nygatan 6 to new premises on Stora Nygatan. The Museum had the whole building to itself for the first time. However, because of the Second World War, the new primary exhibitions were not ready for public display until 1952.

In 1946, a new record was set when just over 16,000 visitors passed through the Museum's doors and, in 1951, came the next record, just over 20,000 visitors. An important contributory factor to the increase in the number of visitors was an extension to the opening hours. In 1906, it was decided that the Museum was to be open on Sundays between 1 pm and 4 pm, i.e. only three

hours a week. Fifty years later, the opening hours had been increased by four hours. Today, 2006, the Museum is open approximately 30 hours a week and the number of visitors is approaching 120,000 per annum.

In 1986, it was again time to change the building and the primary exhibitions. The open central courtyard was glazed in, thus creating an open area in the middle of the building, which could act as a hub for surrounding activities. In 1999, some of the rooms adjacent to the open area were rebuilt and a restaurant created, which is open to the public. Meeting rooms were built next to the restaurant, providing conference facilities that could be used for both Post Office and external organizations. The same year saw the start of PostF@ctum, a computerised central information facility. This became an important addition to the Museum, linking the library to the open stamp collections. Facilities were also provided to search for information on the Internet via a large number of computers and to send emails.

The Museum building came into the possession of the Post Office as early as 1720. Over the years, the building has been the home of many and varied postal activities, such as the Post Office management functions, the equipment and stamp stores, the Post Office Savings Bank, a local post office, etc. Furthermore, in the middle of the 19th century, the Post Office let out part

of the premises to, for example, Stockholms Enskilda Bank which was located in the building from its foundation in 1856 until 1863.

The Museum has its own Internet web site. Here the Museum can not only market itself but also provide information on the history of the Post Office and on its own collections. The Museum's data bases contain, in all, approximately 100,000 items, including a large number of pictures. Today, a visitor to the web site can search among 40,000 postal history pictures.

This year's issue of *Postryttaren* mainly contains articles which illustrate various aspects of the Museum's activities over the past 100 years. All the Museum's managers from 1906 onwards are introduced, and the donations of philatelic items and the rare stamps housed in the building are presented. Illustrating the postal history collections, there are articles on photographs, clothing and other objects. In addition, there is an account of the exhibitions held at the Museum over the years.

Finally, *Postryttaren* 2006 covers another jubilee, namely the 150th anniversary of Stockholm's local stamp, which was on sale only in the building on Lilla Nygatan—in 1856 the home of the only post office in Stockholm.

Gunnar Nordlinder
DIRECTOR